

spreekvaardig **DIXI!**

Cursus spreekvaardigheid
voor hoogopgeleide anderstaligen

José Bakx en Ghislaine Giezenaar

uitgeverij
coutinho

Bij dit boek hoort een website met extra materiaal. Deze is te vinden via **www.coutinho.nl**.

© 2000 Uitgeverij Coutinho b.v.

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Eerste druk 2000

Tweede, herziene druk 2007

Uitgeverij Coutinho

Postbus 333

1400 AH Bussum

info@coutinho.nl

www.coutinho.nl

Tekeningen: Fred de Heij, Zaandam

Omslag: Dien Bos, Amsterdam

Noot van de uitgever

Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen. Personen of instanties die aanspraak maken op bepaalde rechten, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

ISBN 978 90 469 0070 3

NUR 114, 624

Inhoud

INLEIDING		9
	Doelgroep	9
	Doel	9
	Opbouw	9
	Opdrachten	11
	Correctie	12
	Bijlagen	16
	Duur van de cursus	17
	Hij/zij	17
	Aanvullend materiaal	17
	Docentenhandleiding	17

1 SPREEKSITUATIE DISCUSSIE		18
1.1	Formuleren van een stelling of mening	18
1.2	Tegenwerpen en instemmen	28
1.3	Overtuigen	33
1.4	Afronden	36

2 SPREEKSITUATIE VERGADERING		40
2.1	Voorbereiding	40
2.2	Probleemoplossend vergaderen	48
2.3	Besluitvormend vergaderen	53

3 SPREEKSITUATIE TWEEGESPREK		60
3.1	Slecht en goed nieuws overbrengen	60
3.2	Commentaar leveren	69

4 SPREEKSITUATIE MONOLOOG	90
4.1 Korte monoloog	90
4.2 Lange monoloog: presentatie	102

BIJLAGE 1 SLEUTEL BIJ DE OPDRACHTEN	113
1 Spreeksituatie discussie	113
2 Spreeksituatie vergadering	115
3 Spreeksituatie tweegesprek	119
4 Spreeksituatie monoloog	121

BIJLAGE 2 EVALUATIEFORMULIEREN	123
1 Evaluatie discussie	123
2a Evaluatie vergadering: voorzitter	124
2b Evaluatie vergadering: deelnemer	125
3 Evaluatie tweegesprek	127
4a Evaluatie korte monoloog	128
4b Evaluatie lange monoloog: presentatie	130

Inleiding

Doelgroep

Dit spreekvaardigheidsboek is geschreven voor hoogopgeleide volwassen anderstaligen die een (ver)gevoerd niveau van het Nederlands hebben, dat wil zeggen een niveau vergelijkbaar met dat van programma II van het Staatsexamen NT2, of niveau B2 van het CEFR (Common European Framework of Reference).

Doel

Vaak zijn de vergevorderde anderstaligen uitstekend in staat om de boodschap over te brengen, maar missen zij de finesses van het Nederlands en kennis van bepaalde omgangsvormen in werk- en andere formele spreesituaties als discussies, vergaderingen, tweegesprekken en monologen. Het uiteindelijke doel van dit boek is daarom de spreekvaardigheid van de cursisten te verbeteren en hun meer zelfvertrouwen te geven in bepaalde moeilijke spreesituaties.

Het vergroten van het zelfvertrouwen vormde ook een uitgangspunt voor de opbouw van dit boek. Door te beginnen met discussie - een situatie die het minst aan regels gebonden is - zullen de cursisten zich eerder op hun gemak voelen in een voor hen onbekende groep, dan wanneer ze meteen geconfronteerd worden met het moeten houden van een presentatie.

Aangezien in de lessen vaak te weinig tijd overblijft om gericht te oefenen in spreekvaardigheid, bevat dit boek veel opdrachten die gericht zijn op functionele situaties, met daarin soms ook speciale aandacht voor woordgebruik, uitspraak en prosodie of grammaticale kwesties.

Opbouw

Dit boek bestaat uit vier hoofdstukken: Discussie, Vergadering, Tweegesprek en Monoloog. De keuze voor deze indeling is gebaseerd op twee overwegingen. Op de eerste plaats is gestreefd naar een herkenbare functionaliteit van de gesprekssituaties: het gaat om situaties waarin iedereen uit de doelgroep (vergevorderden en hoogopgeleiden) wel eens terecht komt. Binnen deze situ-

aties komen diverse functies aan de orde, zoals een mening verwoorden, kritiek geven, conclusies trekken, het woord nemen, enzovoort. De tweede overweging was dat de gekozen gesprekssituaties een realistische verscheidenheid moesten vertegenwoordigen: in een discussie met vrienden gaat het immers anders toe dan in een formele vergadering, een tweegesprek of een monoloog voor een anoniem publiek.

Door deze opzet is het mogelijk de diverse functies en formuleringen herhaaldelijk te oefenen in verschillende gesprekssituaties. Zoals al eerder opgemerkt is, biedt deze indeling de mogelijkheid de cursisten aan elkaar te laten wennen en gaandeweg hun zelfvertrouwen op te bouwen. Zodoende kan er een basis gelegd worden voor de laatste opdracht: het houden van een presentatie.

1 DISCUSSIE

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de verschillende vormen van discussie (spontane en geleide discussies) en aan de taalhandelingen die in deze discussies gebruikt worden, zoals *uitleg geven*, *verduidelijken* of *overtuigen*.

Daarnaast komen aan bod vaste woordcombinaties met één of twee preposities, de woordvolgorde, en zinsaccent en intonatie.

2 VERGADERING

Een vergadering verloopt vaak via een vast patroon. In dit hoofdstuk wordt dan ook speciale aandacht besteed aan de vaste punten op een agenda. Voorts wordt de rol van de voorzitter behandeld, alsmede het onderscheid tussen probleemoplossend en besluitvormend vergaderen. Taalhandelingen die al in het hoofdstuk Discussie aan de orde kwamen, komen hier terug en worden aangevuld met onder meer *een vergadering openen en sluiten*, *een probleem inleiden* en *oplossingen samenvatten*.

Verder is er ook aandacht voor de medeklinkers, klemtoon en problemen met de woordvolgorde.

3 TWEEGESPREK

In dit hoofdstuk komen drie soorten tweegesprekken aan de orde: slecht of goed nieuws overbrengen, commentaar leveren en solliciteren. In de eerste twee onderdelen wordt het belang van de juiste toon en formuleringen benadrukt. Vervolgens komen het uitdrukken van emoties en het gebruik van clichés ter sprake.

Het laatste onderdeel, solliciteren, omvat zowel de voorbereiding op het sollicitatiegesprek als het verloop van het gesprek zelf. Hierbij wordt ingegaan op de rol van lichaamstaal en interjecties.

4 MONOLOG

In het laatste hoofdstuk worden zowel korte als lange monologen behandeld. Beide vormen vereisen een goede opbouw (inleiding, kern, slot), maar het geven van een lange presentatie vergt meer voorbereiding. De aandachtspunten hebben betrekking op de voorbereiding (onder meer het opstellen van een bouwplan en presentatieschema), de presentatie zelf (onder meer spreekangst, verbaal en non-verbaal gedrag) en het eind van de presentatie (omgaan met vragen).

Eerder behandelde taalhandelingen als *overtuigen* of *concluderen* komen ook hier weer terug.

Opdrachten

Gezien de doelgroep ligt de moeilijkheidsgraad van de opdrachten hoger dan bij bijvoorbeeld het kopen van een strippenkaart of bij het bestellen in een café het geval is. Zo wordt de cursisten in de opdrachten gevraagd een mening te verwoorden en die in een discussie te onderbouwen, of in een vergadering de rol van voorzitter op zich te nemen.

In dit boek worden diverse typen opdrachten gebruikt, waarbij steeds het functionele aspect als uitgangspunt genomen wordt:

Spreekoefeningen, waarbij in tweetallen en in groepen geoefend wordt en soms een monoloog gehouden moet worden.

Algemene oefeningen, dit zijn opdrachten die niet direct onder een van de andere typen oefeningen vallen.

Woordenschatoefeningen, gericht op het vergroten van de woordenschat die voor bepaalde situaties nodig is. Voorbeelden hiervan zijn het invullen van preposities bij voorzetseluitdrukkingen die gebruikt worden in een vergadering of discussie, maar ook het gebruik van interjecties als 'nou nou' en 'tjee'.

Grammaticaoefeningen, toegespitst op de situatie, bijvoorbeeld het oefenen van het juiste gebruik van de tijden: je fiets is gestolen en je vertelt het verhaal de volgende dag aan een vriend.

Uitspraak oefeningen, onder meer in de vorm van opdrachten waarin de juiste klemtoon, het zinsaccent en de toon wordt geoefend, met als doel een beter inzicht te krijgen in het doel en effect daarvan.

De laatste drie typen oefeningen komen slechts hier en daar voor; ze zijn alleen bedoeld om aan te stippen dat er op dit vlak nog problemen kunnen bestaan en vormen een aanzet tot verdere oefening. Dit is ook de reden dat wordt aangeraden om naast dit boek gebruik te maken van materiaal dat aansluit bij die typen opdrachten (zie *Aanvullend materiaal*).

In elk hoofdstuk vertonen de opdrachten een oplopende moeilijkheidsgraad van enigmatische gestuurde spreekopdrachten naar meer open opdrachten. Zo worden in de eerste spreekopdrachten voor een discussie de meningen en argumenten al gegeven, terwijl in een latere opdracht de deelnemers hierin vrij zijn. Daarbij wordt steeds het gebruik van eerder geoefende formuleringen gestimuleerd.

Correctie

Vergevorderde sprekers van het Nederlands als tweede taal worden door hun omgeving zelden of nooit gewezen op fouten die ze maken omdat ze, zoals al eerder gezegd is, prima in staat zijn de boodschap over te brengen. Maar dit wil niet zeggen dat zij niet meer gecorrigeerd willen worden!

Dit boek voorziet daarom in een praktische manier van corrigeren die, zo is uit ervaring gebleken, zowel voor de cursisten als voor de docenten uitstekend voldoet. De methode is gebaseerd op gebaren. Het voordeel hiervan is dat de docent de spreker niet hoeft te onderbreken: de cursist ziet aan het gebaar wat voor soort fout hij gemaakt heeft, waarna hij die vervolgens zelf kan herstellen. Het is raadzaam om de gebaren vanaf de eerste les consequent en altijd toe te passen, ook buiten de opdrachten, zodat de cursisten en de docent eraan gewend raken.

1 INVERSIEFOUT

Morgen *ik ga* naar de stad.

- Gebaar:
Steek duim en wijsvinger van uw rechter- of linkerhand op en maak met deze hand een draai van 180 graden.

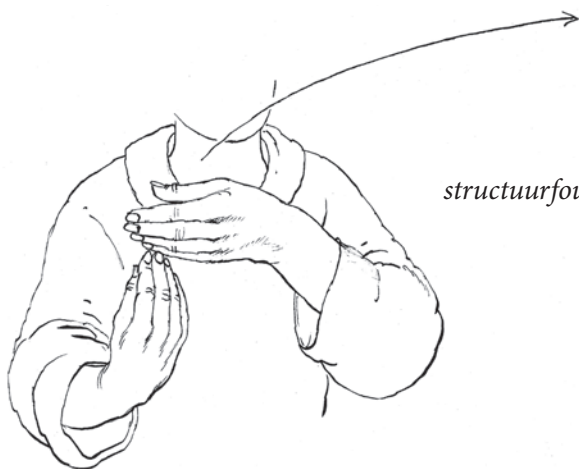
inversiefout

- Betekenis:
Draai de zinsdelen om. (Morgen *ga ik* naar de stad.)

2 STRUCTUURFOUT IN EEN BIJZIN

Ik denk dat *ik ga* naar de stad.

- Gebaar:
Houd uw ene hand op borsthoogte, zet uw andere hand erop en maak met deze andere hand een boog naar boven, voor uw gezicht langs (de persoonsvorm wordt over de bijzin heen 'getild' en aan het einde neergezet).

structuurfout

- Betekenis:
Verplaats de persoonsvorm. (Ik denk dat *ik* naar de stad *ga*.)

3 VORMFOUT

Ik denk dat ik de bus *nemen*.

- Gebaar:
Maak met uw vingers het V-teken (van vorm).

vormfout

- Betekenis:
Let op de vorm: die klopt niet!

4 LIDWOORD VERGETEN OF VERKEERD LIDWOORD GEBRUIKEN

Ik heb boek.

- Gebaar:
Klop twee maal met uw knokkels of met een voorwerp (pen, potlood) op tafel.
- Betekenis:
Let op het lidwoord!

5 HET WOORDJE 'ER' VERGETEN

Zij ziet mooi uit.

- Gebaar:
Knip met uw vingers.
- Betekenis:
Let op 'er'!

6 FOUT IN HET VOCABULAIRE

Dit boek is *lekker*.

- Gebaar:
Houd beide handen op borsthoogte en draai de handen om elkaar heen alsof u een spoel afwikkelt.

vocabulairefout

- Betekenis:
Probeer een ander woord te vinden. (Dit boek is *leuk*.)

7 DE ZIN IS HELEMAAL FOUT

(structuur, vocabulaire, lidwoord, enzovoort)

Volgens mij bestaat niet normen als voor iemand die komt uit buiten Nederland.

- **Gebaar:**

Houd beide handen op borsthoogte bij elkaar en beweeg ze dan van elkaar weg in een golvende lijn (als kabbelend water).

- **Betekenis:**

Stop maar en probeer het nog eens.

Naast deze directe correctie tijdens het spreken is het ook raadzaam om opnames te maken van de cursisten (video- of audio-opnames). De docent kan vervolgens het gesprokene van schriftelijk commentaar voorzien en het nogmaals in de groep bekijken of beluisteren.

Bijlagen

Naast de vier hoofdstukken bevat dit boek twee bijlagen.

Bijlage 1 is de sleutel voor de gesloten opdrachten gericht op woordenschat en grammatica.

Bijlage 2 bevat de formulieren die gebruikt kunnen worden voor het beoordelen en evalueren van de verschillende gesprekken, bijvoorbeeld voor het beoordelen van iemand die de rol van voorzitter op zich genomen heeft. Het is de bedoeling dat cursisten naar elkaar luisteren en kijken op basis van de beoordelingsaspecten die vermeld staan op het formulier. In de opdrachten is steeds aangegeven wanneer welk formulier gebruikt kan worden, maar hier mag natuurlijk vanaf geweken worden. De ervaring heeft wel geleerd dat deze manier van evalueren niet bij elke opdracht toegepast moet worden, met

name omdat de nabespreking nogal tijdrovend is. De evaluatieformulieren kunt u ook terugvinden in de docentenhandleiding, die op de bijbehorende website staat.

Duur van de cursus

Het is mogelijk het boek te doorlopen in een cursus van zestien weken, twee uur per week, ervan uitgaande dat een hoofdstuk in vier lessen behandeld wordt. Minder dan zestien weken kan natuurlijk ook, maar dan zullen niet alle opdrachten aan bod kunnen komen.

Hij/zij

Om de leesbaarheid te bevorderen is het mannelijk enkelvoud gebruikt op de plaatsen waar zowel een man als een vrouw bedoeld kan worden.

Aanvullend materiaal

Het is aan te raden om naast dit boek tijdens de cursus ook gebruik te maken van aanvullend materiaal dat gericht is op het verbeteren van de spreekvaardigheid, zoals een boekje voor het vergroten van de woordenschat (bijvoorbeeld *Trefwoord 2*, B. de Boer, B. Lijmbach & W. Loeffen, Wolters-Noordhoff, 2004, *De spijker op de kop*, B. de Boer & B. Lijmbach, Uitgeverij Coutinho, 2002 of *Wijze woorden*, G. Giezenaar & E. Schouten, Intertaal, 2002) en het verbeteren van de uitspraak (bijvoorbeeld *Zeg het maar!*, J. Dethmers, Wolters-Noordhoff, 2000).

Docentenhandleiding

Er is voor de docenten een korte handleiding beschikbaar die gratis aan te vragen is op de website bij dit boek. Deze website is te vinden via www.coutinho.nl.

1 spreeksituatie **discussie**

Een discussie is: ‘een gedachtewisseling, redetwist, bespreking’ (*Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal*, 2005). Met andere woorden: een discussie is een gesprek met een of meerdere personen waarin geprobeerd wordt om bijvoorbeeld gezamenlijk tot de oplossing van een probleem te komen. Een discussie heeft geen vooraf gegeven uitkomst, het resultaat staat niet vast en er is geen pasklare oplossing.

Het verloop van een discussie wordt bepaald door de reacties van de deelnemers op elkaar. Elke discussie is anders. Dit betekent dat u in verschillende discussies misschien dezelfde, maar mogelijk ook andere taalhandelingen zult gebruiken. Voorbeelden van taalhandelingen zijn: *een mening geven, iets verduidelijken, uitleg vragen*.

Per taalhandeling zijn verschillende formuleringen mogelijk. Om bijvoorbeeld uw mening te geven, kunt u de volgende formuleringen gebruiken: ik vind dat ..., volgens mij ..., enzovoort.

1.1 **Formuleren van een stelling of mening**

Het verwoorden van een mening gebeurt door middel van formuleringen die verwijzen naar de persoonlijke overtuiging van de spreker, bijvoorbeeld:

Ik vind/denk dat ...
Ik ben van mening dat ...
Naar mijn mening ...
Volgens mij ...
In mijn ogen ...
Mijns inziens ...

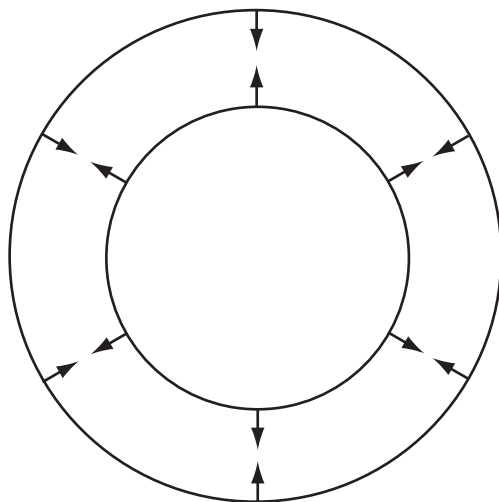
Het formuleren van een stelling is vaak net iets anders; het is onpersoonlijker, dat wil zeggen dat de spreker niet naar zichzelf of naar een andere persoon verwijst.

- Fietsen zonder helm zou verboden moeten worden.
- Het geld dat gemoeid is met het in stand houden van de monarchie, kan beter besteed worden aan de gezondheidszorg.
- Softdrugs moeten gelegaliseerd worden.

- 1 Maak van de drie bovenstaande stellingen drie meningen. Gebruik de gegeven formuleringen.

- 2 Iedereen bedenkt een stelling (of kiest een van de onderstaande stellingen). Vervolgens wordt de groep gesplitst. Vorm met de twee groepen twee cirkels: een buitencirkel en een binnencirkel. De personen in de binnencirkel staan oog in oog met de personen van de buitencirkel.

De personen van de binnencirkel presenteren hun stelling aan degenen die tegenover hen staan in de buitencirkel. Deze laatsten moeten de gegeven stelling in een mening veranderen met behulp van één van de hierboven gegeven formuleringen. Daarna doen de personen van de buitenste cirkel een stap naar rechts, waardoor ze tegenover een andere gesprekspartner komen te staan en een nieuwe stelling te horen krijgen. Ook deze stelling moet in een mening veranderd worden, maar dat moet dan met een andere formulering gebeuren. De cirkel draait door, totdat alle stellingen gepresenteerd zijn. Daarna wisselt u van cirkel en voert u de opdracht nog een keer uit.

Stellingen:

- Piercings zijn mooi.
- Mensen met een bril lijken slimmer.
- Gerecycled papier is lelijk.
- Een plastic tasje krijgen in de winkel is een goede zaak.
- Hardlopen is helemaal niet gezond.
- Woordkeus is belangrijker dan grammatica.
- Internet verrijkt je leven.
- De maatregelen tegen rokers gaan te ver.
- Engels is in dit land belangrijker dan Nederlands.
- Journalisten hebben te veel vrijheid: ze mogen alles schrijven.

We vinden in de Nederlandse taal veel vaste woordcombinaties met preposities, zoals *aandacht besteden aan*, *zorg dragen voor*. Het kiezen van de juiste prepositie stelt de spreker soms voor problemen. De verschillende woordcom-

binaties vereisen immers alle het gebruik van een specifieke prepositie. Bepaalde vaste combinaties zult u in een discussie misschien vaker tegenkomen, zoals *ingaan op*, *aansluiten bij*, *afdwalen van*.

3

Onderstreep in de onderstaande zinnen de vaste woordcombinaties met een prepositie.

Voorbeeld:

Ik sta erop dat je die bewering terugneemt.

- 1 Wat versta je onder integraal management?
- 2 Daar moet ik even over nadenken.
- 3 Ik sluit me aan bij de vorige spreker.
- 4 Dat slaat nergens op!
- 5 Oké, ik leg me neer bij die beslissing.
- 6 Kunt u zich beperken tot de vraagstelling?
- 7 Sorry, maar ik kies voor een andere optie.
- 8 Ik blijf bij mijn bewering.
- 9 Je moet je wel aan de afspraak houden.
- 10 Ik denk niet dat ik zal zwichten voor jouw argumenten.

4

Vul de juiste prepositie in.

Voorbeeld:

Wat het volgende punt betreft, refereer ik *aan* de eerder toegezonden stukken.

- 1 Wat vind je ... haar ideeën?
- 2 Ik wil even terugkomen ... wat er gezegd is in de vorige vergadering.
- 3 Ik erger me al jaren ... de bemoeizieke buurvrouw.
- 4 Ik zou u graag willen overtuigen ... het tegendeel.
- 5 Ik zou graag de nadruk willen leggen ... het aantal inwoners per vierkante kilometer.
- 6 Deze discussie leidt ... niets!
- 7 Ik blijf er ... dat het nonsens is wat je vertelt!
- 8 Ik hoop ... een eerlijke verdeling van de lasten over alle inwoners van Nederland.
- 9 De voorzitter gaf veel commentaar ... haar versie van het verhaal.
- 10 Ik wil even ingaan ... wat u daarnet zei.

De woordgroep die begint met de prepositie kan vaak op verschillende plaatsen in de zin staan. Als die woordgroep meer naar voren in de zin staat, krijgt het substantief in die woordgroep meer nadruk. Ook de intonatie van de zin verandert dan. Luister naar uw docent die de volgende zinnen hardop voorleest. Let op het verschil in intonatie.

Hoofdzinnen:

- Naar mijn mening besteedt de regering te weinig aandacht **aan het milieu.**
- Naar mijn mening besteedt de regering **aan het milieu** te weinig aandacht.
- Naar mijn mening heeft de regering in het verleden te weinig aandacht besteed **aan het milieu.**
- Naar mijn mening heeft de regering in het verleden te weinig aandacht **aan het milieu** besteed.

Bijzinnen:

- Ik vind dat we op dit moment te weinig aandacht besteden **aan het milieu.**
- Ik vind dat we op dit moment te weinig aandacht **aan het milieu** besteden.
- Ik vind dat we op dit moment **aan het milieu** te weinig aandacht besteden.

- Ik vind dat we op dit moment meer aandacht moeten besteden **aan het milieu**.
- Ik vind dat we op dit moment meer aandacht **aan het milieu** moeten besteden.
- Ik vind dat we op dit moment **aan het milieu** meer aandacht moeten besteden.

5

Lees de volgende zinnen hardop voor en leg de nadruk op de schuingedrukte woordgroep.

- 1 Roel Smits is zojuist tot *voorzitter van de ondernemingsraad* gekozen.
- 2 *Met een pagina of vier* kun je voor dat verslag volstaan.
- 3 Helaas kunt u *met dit diploma* niet deelnemen aan de cursus.
- 4 *Tegen de enorme werkdruk* is hij volgens mij niet bestand.
- 5 Ik vind het echt overdreven dat *aan het koningshuis* zoveel aandacht geschonken wordt.
- 6 Het zou goed zijn als je *voor de ontwikkelingen in je vak* wat meer belangstelling zou tonen.
- 7 Kun je ook *aan onze collegetijden* denken bij het plannen van die afspraak?
- 8 *Voor die baan* kom je in mijn ogen niet in aanmerking.
- 9 Mijn afdelingshoofd heeft *over het voortbestaan van onze unit* ernstige twijfels.
- 10 Het belangrijkste is dat je je *aan de regels* houdt.

Zoals hiervoor werd aangegeven, kan de woordgroep met prepositie op verschillende plaatsen in de zin komen. Allereerst kan hij op de laatste plaats van de zin staan. Dit geldt zowel voor hoofdzinnen als voor bijzinnen.

Hoofdzinnen:

- Je moet eens vertrouwen **op de techniek**.
- Je zou eens wat meer moeten leren vertrouwen **op de techniek**.

Bijzinnen:

- Ik zou willen dat je eens vertrouwd **op de techniek**.
- Ik zou willen dat je eens leerde vertrouwen **op de techniek**.

De woordgroep kan echter ook vóór het werkwoord of de werkwoorden aan het eind van de zin staan. Dit geldt ook weer voor hoofdzinnen en bijzinnen.

Hoofdzinnen:

- Je moet eens **op de techniek** vertrouwen.
- Je zou eens wat meer **op de techniek** moeten leren vertrouwen.

Bijzinnen:

- Ik zou willen dat je eens **op de techniek** vertrouwde.
- Ik zou willen dat je eens **op de techniek** leerde vertrouwen.

Soms hebben we te maken met een langere woordcombinatie. Zo bestaat behalve de woordgroep *vertrouwen op* ook *vertrouwen stellen in*. De combinatie werkwoord-prepositie is dan uitgebreid met een substantief dat hoort bij het werkwoord. Vergelijk ook *aandeel hebben in*, *waarde hechten aan*, *aanspraak maken op*, *belang hebben bij*, enzovoort. In zulke gevallen geldt dat de woordgroep met prepositie van plaats kan verwisselen met het werkwoord of werkwoorden (zie bovenstaande voorbeelden) en met het substantief.

Hoofdzinnen:

- Hij besteedt veel aandacht **aan zijn werk**.
- Hij besteedt **aan zijn werk** veel aandacht.
- Hij moet veel aandacht besteden **aan zijn werk**.
- Hij moet veel aandacht **aan zijn werk** besteden.
- Hij moet **aan zijn werk** veel aandacht besteden.

Bijzinnen:

- Ik vind dat hij veel aandacht moet besteden **aan zijn werk**.
- Ik vind dat hij veel aandacht **aan zijn werk** moet besteden.
- Ik vind dat hij **aan zijn werk** veel aandacht moet besteden.

6

Verplaats de woordgroep met prepositie in de zinnen van opdracht 5. Soms zijn er meerdere mogelijkheden. Lees ze daarna hardop voor en let op uw intonatie.

Voorbeeld:

Kunt u *op dit voorstel* reageren?

Kunt u reageren *op dit voorstel*?

7

Maak de zinnen af. Gebruik daarbij de woordgroep met prepositie die tussen haakjes staat.

Voorbeeld:

Ik denk dat we de werknemers ... (aansporen tot)

Ik denk dat we de werknemers tot betere prestaties moeten aansporen.

- 1 Mijns inziens heeft deze discussie ... (leiden tot)
- 2 Moeten we niet ...? (rekening houden met)
- 3 We moeten helaas vaststellen dat deze kandidaat ... (voldoen aan)
- 4 Vind je ook niet dat zij ... (verantwoordelijk zijn voor)
- 5 Ik geloof wel dat zij ... (gevoelig zijn voor)
- 6 Als voorzitter van de vereniging ben ik van mening dat hij ...
(toelaten tot)
- 7 Ik begreep uit uw opmerking dat u ... (het eens zijn met)
- 8 Wie ...? (reageren op)
- 9 Ik vind dat je ... (waarde hechten aan)
- 10 In mijn ogen ... (te maken hebben met)

8

Verander onderstaande stellingen in een mening én gebruik daarbij de woordcombinatie die tussen haakjes staat.

Voorbeeld:

Het kabinetsbeleid moet niet alleen gericht zijn op economische groei.
(leiden tot)

Ik vind dat het kabinetsbeleid niet alleen maar tot economische groei mag leiden.

- 1 Rokers mogen niet toegelaten worden op het spreekuur van artsen. (geen toegang hebben tot)
- 2 Voorrang verlenen aan vrouwen en allochtonen in sollicitatieprocedures is een goede zaak. (voorkeur hebben voor)
- 3 Bij het toelaten van studenten aan de universiteit moet gelet worden op hun scores bij het eindexamen. (beoordelen op)

- 4 Er moet meer controle komen op zwartwerken. (zicht krijgen op)
 - 5 Alle studenten zouden voor hun studie verplicht stage moeten lopen om kennis te maken met bedrijven en instellingen. (ervaring opdoen met)
- Werk in groepjes van twee of drie. Ieder geeft zijn mening over de stellingen.
 - Probeer niet dezelfde bewoordingen te gebruiken als uw medecursisten.
 - Let op de woordvolgorde.

Aangezien mensen heel verschillende opvattingen kunnen hebben over hetzelfde gespreksonderwerp, is het mogelijk dat uw gesprekspartner niet meteen begrijpt wat u bedoelt. Het kan dus in een discussie nodig zijn de ander om verduidelijking te vragen of om zelf uw mening toe te lichten of uit te leggen. We denken dan aan de volgende taalhandelingen:

Mening vragen:

Wat vindt u/vind je daarvan?
Wat denkt u/denk je daarvan?
Hoe denkt u/denk je daarover?

Uitleg vragen:

Wat bedoelt u/bedoel je precies daarmee?
Kunt u/kun je dat uitleggen?
Wat wilt u/wil je daarmee zeggen?

Uitleg geven/Verduidelijken:

Ik bedoel (daarmee) ...
Met andere woorden ...
Dat wil zeggen ...
Wat ik wil zeggen ...

Bekijk de volgende dialoog tussen twee studenten.

- Arisha: Ik heb net gehoord dat de bibliotheek voortaan om zes uur sluit. Dat vind ik echt belachelijk! Zo ontnemen je studenten een plek om 's avonds rustig te kunnen studeren. Wat vind jij daarvan?
- Bas: Nou, die twee uur maakt toch niet veel uit.
- Arisha: Wat bedoel je?
- Bas: Wat ik wil zeggen, is dat een student de hele dag in de bibliotheek kan studeren, als hij dat wil. Moet dat dan per se 's avonds ook nog tussen zes en half tien? Trouwens, die uren gebruik je toch meestal om boodschappen te doen, te koken en te eten.

9

Hieronder staat een aantal nieuwe maatregelen van het kabinet. Tijdens het eten met een vriend bespreekt u deze.

- 1 Kansspelprogramma's op televisie worden verboden.
- 2 Elke belastingbetaler wordt verplicht een gift te doen ten bate van een goed doel.
- 3 Salarissen van artsen, specialisten en tandartsen worden drastisch verlaagd.
- 4 De pensioengerechtigde leeftijd wordt verlaagd tot zestig jaar. Doorwerken mag, maar alleen op vrijwillige basis, dus zonder loon.
- 5 Winkels mogen voortaan ook zondagochtend geopend zijn.

Voer over bovenstaande maatregelen een korte dialoog.

Werk in tweetallen, en begin om de beurt volgens het volgende model (zie ook de dialoog hierboven tussen twee studenten):

A introduceert het onderwerp, geeft zijn mening over het onderwerp en vraagt daarna om de mening van B.

B geeft een reactie.

A vraagt om verduidelijking.

B geeft uitleg over zijn mening.

Gebruik niet dezelfde formuleringen als uw medecursist.

Zoals eerder gezegd is, kan de plaats van een woordgroep in de zin de intonatie van die zin beïnvloeden. De woordgroep die meer naar voren in de zin staat, wordt dan belangrijker en krijgt meer accent. Ook zonder de verschuiving van woorden in een zin kan de spreker laten horen welke woorden hij in een zin belangrijk vindt.

Luister naar uw docent die de volgende zinnen voorleest. Het zinsaccent verschilt daarbij in elke zin.

- Volgens **mij** is schaatsen de populairste sport in Nederland.
- Volgens mij is **schaatsen** de populairste sport in Nederland.
- **Ik** vind dat de directeur altijd bereikbaar moet zijn.

10

Werk in tweetallen. Lees om beurten zinnen met wisselend zinsaccent voor. Het zinsaccent is aangegeven door de vetgedrukte woorden. Lees de zinnen in willekeurige volgorde voor waarna uw gesprekspartner moet aangeven welke zin hij gehoord heeft.

- 1 a Bedoelt u dat **hij** overwerkt is?
b Bedoelt u dat hij **overwerkt** is?
- 2 a Ik wil bij **dit** bericht graag een paar kanttekeningen plaatsen.
b Ik wil bij dit bericht graag **een paar** kanttekeningen plaatsen.
- 3 a Volgens mijn vriend was de **afgelopen** zomer de warmste in deze eeuw.
b Volgens mijn vriend was de afgelopen zomer de **warmste** in deze eeuw.
- 4 a Hebben de bewakingscamera's op de **perrons** al concrete resultaten opgeleverd?
b Hebben de bewakingscamera's op de perrons al **concrete** resultaten opgeleverd?
- 5 a **Ik** vraag me af of die uitspraken op hem van toepassing zijn.
b Ik vraag me af of **die** uitspraken op hem van toepassing zijn.
c Ik vraag me af of die uitspraken op **hem** van toepassing zijn.

11

Lees het volgende artikel uit *de Volkskrant* van 30 januari 2007.

Vijf minuten licht uit voor koeler klimaat

De VN presenteren donderdag een milieuraapport. Milieuorganisaties willen die dag even het licht uitdoen.

Van onze verslaggeefster

Yolanda Bobeldijk

AMSTERDAM Als het aan milieuorganisaties ligt, gaat op 1 februari 2007 om vijf voor acht 's avonds wereldwijd het licht uit. De organisaties, waaronder Blue Initiative en Les Amis de la Terre, willen op deze manier aandacht vragen voor de klimaatverandering. Greenpeace en het Wereld Natuur Fonds (WNF), maar ook GroenLinks, hebben zich bij het Franse initiatief aangesloten. 'Wij doen niet actief mee, maar wij steunen de actie. Het is belangrijk dat men zich bewust wordt van klimaatverandering', aldus Jan de Rom, woordvoerder van WNF België.

De milieuorganisaties hebben voor 1 februari gekozen, omdat op die dag een

klimaatrapport van de Verenigde Naties uitkomt. De oproep om het licht uit te doen wordt per e-mail verspreid, met als onderwerp: 'Mag het licht uit?'. De ontvanger wordt gevraagd de e-mail door te sturen en het op internetfora en in online nieuwsbrieven te plaatsen.

Naast de e-mail is er ook een poster met daarop een enthousiaste man die een losgemaakte stekker in de lucht houdt. De Rom is niet bang dat door het versturen per e-mail de geloofwaardigheid van het bericht in het geding komt. 'Sommigen gooien het misschien weg, maar wie op de link klikt, komt meteen op de website waarop logo's zoals die van WNF en Greenpeace te zien zijn. Het is meteen duidelijk dat het om een officiële website gaat.'

Uit: *de Volkskrant*, 30 januari 2007

Tegenwoordig wordt er op allerlei manieren aandacht gevraagd voor klimaatverandering. Denkt u dat acties als die uit voorgaand artikel iets uitmaken? Zo nee, wat zou er dan moeten gebeuren om mensen aan het denken (en handelen) te zetten?

Geef uw mening over bovenstaand onderwerp.

- Werk in groepjes en licht uw standpunt zo nodig toe.
- Vraag uw medecursist ook om verduidelijking als dat nodig is.
- Gebruik niet steeds dezelfde formuleringen bij het verwoorden van uw standpunt.

1.2 Tegenwerpen en instemmen

In een discussie zal niet iedereen het met elkaar eens zijn. Dat is heel gewoon, en het houdt het gesprek ook levendig. De kunst is tegenwerpen op een goede manier naar voren te brengen. In informele gesprekken met vrienden wordt het u misschien niet kwalijk genomen als u het niet met iemand eens bent en dat heftig, emotioneel of ondoordacht kenbaar maakt, maar tijdens een formelere vergadering is het van belang dat u en uw argumentatie goed overkomen. Bent u het niet eens met iemands bewering en wilt u hem tegenspreken, dan kunt u dat op een neutrale of op een vriendelijke manier doen. Vergelijk de volgende voorbeelden:

Tegenwerpen, neutraal:

Dat is niet waar, want ...

Ik ben het niet met u eens, omdat ...

Tegenwerpen, vriendelijk:

Ik begrijp je wel, maar ...

Ik ben het gedeeltelijk met u eens, maar ...

Bekijk de volgende dialoog tussen Irma (eigenaresse van een hond) en Maarten (eigenaar van een kat).

Irma: Wat mij betreft mogen ze alle kattenliefhebbers extra belasting laten betalen. Die beesten lopen continu door je tuin en ze scheuren alle vuilniszakken open. En dan halen ze bij mij ook alle nestjes met jonge vogels leeg. Daar mag de eigenaar best de prijs voor betalen.

Maarten: Ik begrijp je wel, maar ook honden kunnen er wat van. Wat dacht je van al die hondenpoep overal? Daar word je dagelijks mee